

Дорошенко А. П., к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія

Дорошенко О. О., к.е.н., Полтавська державна аграрна академія

ЗНОС ТА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Категорія зносу як якісна характеристика основних засобів не є новою і досить активно досліджується в працях як вітчизняних так і закордонних науковців. Проте слід відмітити що не досить значна увага приділена процесам відтворення основних засобів як важливому елементу формування виробничого потенціалу суб'єкта господарювання.

В сучасному розумінні знос є процесом зниження (погіршення) виробничих характеристик застосовуваних засобів праці. При цьому це зниження може бути результатом експлуатації об'єкта (фізичний знос) чи вдосконаленням засобів праці (моральний знос). Наголошуючи на актуальності обох форм зносу слід відмити, що в сучасних умовах спостерігається процес їх переплетіння та поєднання і основні засоби що перебувають у використанні при наявності фізичного зносу одночасно є і повністю (або частково) морально застарілими. Відповідно не зовсім може бути зрозумілим що стало причиною погіршення характеристик: експлуатація чи науково-технічний розвиток.

Проте враховуючи особливості розвитку світового господарства слід відмітити, що сучасне виробництво є наукомістким процесом і значною мірою спирається на розвиток науково-технічного прогресу, що дає змогу за рахунок вдосконалення засобів виробництва підвищувати рівень ефективності господарської діяльності та забезпечувати належний рівень конкурентоздатності створюваної продукції.

В процесі експлуатації обладнання суб'єкти господарювання постійно зіштовхуються з необхідністю відтворення зношених засобів, що є основою забезпечення і відтворення самого виробництва (простого чи розширеного).

Відповідно виникає питання яким чином та за рахунок яких джерел його здійснювати. Зрозуміло що головним джерелом відтворення є амортизаційні фонди підприємства, проте у випадку необхідності забезпечення розширеного відтворення (поновлення виробництва у збільшених обсягах чи на кращій якійсній основі) чи купівлі більш сучасних (досконаліших) засобів праці таких ресурсів може бути і недостатньо, оскільки вартісне вираження процесу відтворення буде більшим за обсяги амортизаційних відрахувань з існуючих засобів.

Відповідно в таких умовах ресурсами для відшкодування зносу можуть виступати як власні кошти підприємства (чистий прибуток) чи його власників, позикові кошти (кредити банків) чи інвестиційні ресурси. Доцільність та можливість застосування кожного з них обумовлюється по перше їх наявністю (доступністю) а по друге вартістю для самого підприємства.

Прибуток підприємства є найбільш очевидним джерелом, проте лише у випадку прибутковості діяльності, при цьому вартість власних коштів підприємств не завжди може бути найменшою.

Кредитні ресурси зазвичай є досить вартісними (особливо в сучасних умовах розвитку нашої економіки), а доступ до них вимагає фінансових гарантій повернення чи відповідної ліквідної застави, що не завжди може бути в наявності.

Таким чином в сучасних умовах головним джерелом відтворення (оновлення) основних засобів суб'єктів господарювання мають бути інвестиційні ресурси, залучення який звичайно має свої особливості проте, на нашу думку, може справити позитивний вплив як на виробничий потенціал підприємства так і на рівень ефективності використання основних засобів. Є цілком очевидним що інвестиції будуть спрямовуватися лише у галузі з високим рівнем прибутковості та окупності, а отже це створює необхідність демонструвати підприємством високі показники ефективності. Одночасно інвестор маючи зацікавленість в поверненні вкладених коштів є учасником контролю за діяльністю підприємства, що також позитивно впливає

результативність господарської діяльності.

Для процесу відтворення основних фондів характерні такі конкретні показники:

1. Динаміка – відношення вартості основних фондів на кінець періоду (року) до вартості їх на початок періоду показує темпи їх зростання.

2. Зношування, яке визначають як відношення суми зношування основних фондів до повної їх вартості на початок року.

3. Оновлення, яке визначають як відношення вартості введених в експлуатацію нових або повністю реконструйованих основних фондів до повної їх вартості на кінець року.

4. Вибуття, що визначається зіставленням вартості основних фондів, які вибули впродовж року внаслідок зношування, до повної первісної вартості на початок року.

Відповідно до означеного в сучасних умовах обираючи джерела відтворення основних засобів суб'єкти господарювання повинні враховувати як їх доступність так коло задач які постають перед підприємствами, при цьому розуміти актуальність морального зносу, відшкодування якого є основою забезпечення високого рівня конкурентоздатності створюваної продукції.

Список використаних джерел: